

МЕДИЧНА ТАЄМНИЦЯ

Т. Ю. Рибалка

*ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського
МОЗ України»
ННІ медсестринства*

У статті описано основні аспекти, пов'язані з дотриманням медичної таємниці медичними працівниками, умови, за яких розголошення медичної таємниці дозволено законом, а також подано приклади нормативно-правових документів, що охороняють медичну таємницю від розголошення в Україні, і порушення яких несе за собою кримінальну чи цивільно-процесуальну відповідальність.

MEDICAL CONFIDENTIALITY

T. Yu. Rybalka

*SHEI «Ternopil State Medical University by I. Ya. Horbachevsky of MPH of Ukraine»
Educational-Scientific Institute of Nursing*

This article adduces the main aspects related to medical ethics by medical staff, the conditions under which disclosure of medical ethics are permitted by law. Also, examples of legal documents that protect medical secrets from disclosure, violation of which involves a criminal or civil procedural responsibility in Ukraine are provided.

Вступ. Медична таємниця є основним поняттям медичної етики та деонтології. Медицина та право взаємодіють між собою, тому практично завжди постає питання медичної таємниці, що підкреслює його актуальність, теоретичну та прикладну значущість.

Основна частина. Медична таємниця – це сукупність певної медичної та немедичної інформації, яка не підлягає розголошенню.

У таємниці зберігаються відомості щодо факту звернення особи до лікувального закладу за медичною допомогою, стану здоров'я, діагнозу її захворювання, результатів обстеження і лікування та інші відомості, включаючи інформацію про сімейне, інтимне життя людини, а також про стан здоров'я родичів, близьких осіб пацієнта [1].

Медична таємниця належить до професійних таємниць, оскільки відповідає критеріям:

– стає відома особі лише внаслідок виконання своїх професійних обов'язків або ж навчання (студенти-практиканти, інтерни тощо);

– заборона на розповсюдження дорученої інформації може заподіяти шкоду правам довірителя, що встановлені законом;

– інформація не належить до відомостей, що складають державну, комерційну чи іншу таємницю, що охороняються законом [2].

Залежно від осіб, яким відомості не повинні розголошуватися, відомості поділяються на:

1. Відомості, які не підлягають розголошенню стороннім особам.

2. Відомості, які не слід повідомляти самому хворому [2].

Дотримання медичної таємниці крізь історичну призму...

Починаючи з часів Гіппократа і до сьогодні майбутні медики дають урочисту обіцянку берегти таємницю, довірені їм хворими:

«... щоб при лікуванні, і також без лікування, я не побачив або не почув відносно життя людей з того, що не потрібно розголошувати, я промовчу про те, вважаючи подібні речі за таємницю...» [3].

Прикладами щодо дотримання медичної таємниці також є слова перського вченого-енциклопедиста,

філософа, лікаря та хіміка Авіценни та «Женевської декларації» ВМА (1948, 1968, 1983, 1994 рр.).

Авіценна давав такі настанови послідовникам своєї справи: «Оберігай таємницю від усіх, які розпитують, полонянка твоя – твоя таємниця, якщо ти зберіг її, і ти бранець її, якщо вона розкрита».

«Женевська декларація» ВМА (1948, 1968, 1983, 1994 рр.) говорить: «... урочисто клянуся... берегти довірені мені таємниці, навіть після смерті пацієнта» [4].

Умови, при яких розголошення медичної таємниці допускається.

За згодою громадянина або його законного представника допускається передача відомостей, що становлять лікарську таємницю, іншим громадянам за таких умов.

Перш за все, посадовим особам в інтересах обстеження і лікування, для проведення наукових досліджень, використання цих відомостей у навчальному процесі. Без дозволу пацієнта (або його представника) передача відомостей про нього незаконна і вважається розголошенням медичної таємниці [4].

Людина, яка досягла віку 15 років, має право вирішувати самостійно кому і в яких цілях можуть бути довірені відомості, що становлять медичну таємницю. За неповнолітніх до 15 років рішення з цього питання приймають батьки або інші законні представники [4].

Зрідка, передбачених законом випадках, допускається передача відомостей, що становлять медичну таємницю, без згоди громадянина або його законного представника:

1. З метою обстеження та лікування громадянина, не здатного через свій стан висловити свою волю (тобто знаходиться у несвідомому, небезпечному для життя і здоров'я стані в ситуації, коли його законний представник недоступний).

2. При загрозі поширення інфекційних захворювань, масових отруєнь та уражень.

3. На запит органів дізнання і слідства, прокурора і суду в зв'язку з проведенням розслідування або судовим розглядом (ситуації, коли пацієнт є учасником кримінального чи цивільного процесу); в подібних випадках інформація, що містить медичну таємницю, надається лише за наявності належним чином оформленого офіційного запиту (постанови суду, слідчого, прокурора, дізнавача) і лише щодо осіб, офіційно залучених як обвинуваченого, підозрюваного, свідка чи потерпілого; важливо, що лікарі не зобов'язані за законом і за

професійним правилом повідомляти про своїх пацієнтів що-небудь, окрім інформації про стан здоров'я, що міститься в історії хвороби.

4. У разі надання допомоги дитині до 15 років для інформування його батьків або законних представників.

5. За наявності підстав вважати, що шкода здоров'ю громадянина заподіяна у результаті протиправних дій (наприклад, пацієнт є жертвою злочину), інформація передається медичним закладом у міліцію [4].

Медична таємниця та її юридичне сьогодення в Україні.

В Україні медична таємниця охороняється законом. Основними нормативно-правовими документами, що «забезпечують» дотримання медичної таємниці є:

Кримінальний кодекс України ст. 145 «Незаконне розголошення медичної таємниці».

I. Стаття 145. Незаконне розголошення медичної таємниці передбачає :

За умисне розголошення медичної таємниці особою, якій вона стала відома у зв'язку з виконанням професійних чи службових обов'язків, якщо таке діяння спричинило тяжкі наслідки, карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк до двохсот сорока годин, або позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, або виправними роботами на строк до двох років [5].

II. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»:

Стаття 39-1. Право на таємницю про стан здоров'я.

Пацієнт має право на таємницю про стан свого здоров'я, факт звернення за медичною допомогою, діагноз, а також про відомості, одержані при його медичному обстеженні. Забороняється вимагати та надавати за місцем роботи або навчання інформацію про діагноз та методи лікування пацієнта. (Закон доповнено статтею 39-1 згідно із Законом № 997-V (997-16) від 27.04.2007) [6].

III. Цивільно-процесуальний кодекс України:

Стаття 301. Право на особисте життя та його таємницю.

1. Фізична особа має право на особисте життя.

2. Фізична особа сама визначає своє особисте життя і можливість ознайомлення з ним інших осіб.

3. Фізична особа має право на збереження у таємниці обставин свого особистого життя.

4. Обставини особистого життя фізичної особи можуть бути розголошені іншими особами лише за умови, що вони містять ознаки правопорушення, що підтверджено рішенням суду, а також за її згодою [7].

У разі розголошення відомостей, що становлять лікарську таємницю (якщо це доказово), потрібно зробити наступне:

- подати скаргу керівнику установи, співробітник якого розголосив відомості, що становлять медичну таємницю, з вимогою застосування до такого співробітнику заходи дисциплінарного стягнення;

- або в порядку цивільного судочинства подати позов про відшкодування моральної шкоди до установи, співробітник якого розголосив відомості, що становлять медичну таємницю;

- або подати у відділення міліції чи прокурору заяву з вимогою порушити кримінальну справу за фактом розголошення відомостей, що становлять медичну таємницю [8].

ЛІТЕРАТУРА

1. Коробцова Н. В. Деякі проблеми правової охорони медичної таємниці / Н. В. Коробцова, О. П. Печений, И. С. Сук. – К. : Здоров'я, 1981. – 39 с.

2. <http://nikopol.net.ua/news/4419.html>

3. http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/990_001

Висновок. Поняття «медична таємниця» включає:

- по-перше, підтвердження принципу поваги до пацієнта, поваги його людської гідності, його законних прав, його особливого права на конфіденційність;

- по-друге, поширення принципу неспричинення шкоди на всі сторони життєдіяльності, способу життя пацієнта, його добробуту, якому може завдати шкоди розголошення медичним працівником конфіденційної фахової інформації.

На жаль, розголошення фахових таємниць часто відбувається через балакучість медиків. Тому вже зі студентських років майбутні медичні працівники повинні привчити себе до особливої моральної дисципліни в поводженні з фаховою інформацією. Це така ж важлива фахова риса, як і наукова підготовка і мануальна техніка. Висловлюючись старомодно про медичного працівника, який допустив розголошення фахової таємниці, варто говорити як про клятвопорушника.

4. <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/699/145/>

5. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>

6. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>

7. <http://www.civicua.org/news/view.html?q=1820566>